

Daugavpils Valsts ģimnāzijas
EPV radošais uzdevums “Jauniešu idejas Eiropas politikām”
2024./2025. mācību gads

Radošā projekta izstrāde

1. Situācijas izvērtējums (analītiskā daļa)

Eiropas Savienības jaunās prioritātes un to ietekme Latvijā

Eiropas Savienība (ES) 2024.-2029. gadā koncentrējas uz vairākām prioritātēm, kas ietekmēs visu dalībvalstu attīstību. Galvenie uzsvāri ir uz drošības un aizsardzības jautājumiem, Eiropas ilgtspējīgas attīstības un labklājības veicināšanu, izmantojot apritīgu ekonomiku, inovatīvu uzņēmējdarbību, kā arī inovāciju un tehnoloģiju attīstību, tāpat svarīga ir dzīves kvalitātes saglabāšana un demokrātijas stiprināšana. Mūsu skolas vīzija ir “Izglītības iestāde, kas veicina izaugsmes domāšanu ilgtspējīgai attīstībai”, tāpēc, domājot par mūs interesējošajām ES prioritātēm, izvēlējamies tieši vides ilgtspēju un aprites ekonomiku.

No M.Zemīša prezentācijas izriet, ka Eiropas Savienībā ik gadu rodas vairāk nekā 2,2 miljardi tonnu atkritumu, bet Eiropas rūpniecība izmanto tikai 12% pārstrādātu materiālu (Latvijā: 4,7%). Šajā kontekstā īpaši būtiska ir Eiropas Zaļā kursa īstenošana, kas paredz pāreju uz aprites ekonomiku, ļaujot samazināt atkritumu apjomu un uzlabojot resursu efektivitāti. Atkritumu šķirošana un to turpmāka pārstrādāšana varētu palīdzēt taupīt ražošanas resursus un enerģiju.

Izpētot ES, Latvijas un Daugavpils plānošanas dokumentus, konstatējam, ka Latvijā ir gan “Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030”, gan “Latvijas nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2030”, kuri ir balstīti ES klimata un enerģētikas politikā, un no tiem savukārt izriet pašvaldību plānošanas dokumenti, piemēram, “Daugavpils valstspilsētas un Augšdaugavas novada ilgtspējīgās attīstības stratēģija līdz 2030.gadam”. Visos šajos dokumentos ir nosaukti konkrēti mērķi, kuri jāsasniedz atkritumu šķirošanā un pārstrādē, bet realitātē procesi notiek ļoti lēni vai nenotiek un, visticamāk, nospraustie mērķi tiks sasniegti daļēji. Aptauju dati liecina, ka 2022. gadā 76% Latvijas iedzīvotāju iesaistījās atkritumu šķirošanā, bet 2024. gadā 79%, Latgalē šis skaitlis ir vēl mazāks (<https://lvportals.lv/dienaskartiba/374138-aptauja-atkritumu-skirosana-uzlabota-konteineru-infrastruktura-un-nostiprinajusies-jauni-paradumi-2025>), arī tikko Lielajā talkā tika savākti tonnām nešķirotu un mežos izmestu atkritumu, kas apliecina, ka šķirošana un pārstrāde notiek daļēji.

ES iestādes, tostarp Eiropas Parlaments (EP) un Eiropas Komisija (EK), ir uzsākušas dažādas iniciatīvas, arī uzraudzības un regulējuma ieviešanu, kas palīdzētu uzlabot atkritumu apsaimniekošanu un nodrošināt lielāku efektivitāti. Latvijas iestādēm jāpielāgo šie ieteikumi vietējai situācijai un jāveic nepieciešamie uzlabojumi. Mūsuprāt, viena no iniciatīvām varētu būt videonovērošanas kameru uzstādīšana pie atkritumu šķirošanas laukumiem un sodu palielināšana par atkritumu nešķiršanu. Šādi risinājumi jau ir vairākās ES valstīs, taču to ieviešana var būt saistīta ar personas datu aizsardzību un privātuma ierobežošanu.

2. Diskusija/prāta vētra (praktiskā daļa)

Izvēlētā joma: zaļais kurss: aprites ekonomikas, atkritumu šķirošanas, apsaimniekošanas veicināšana Daugavpilī, Latvijā, ES

2024. gada 9. decembrī notika diskusija, kurā piedalījās 23 11. klašu jaunieši. Sarunās izkristalizējās vairākas idejas: 1) iedzīvotāju nevēlēšanās un nepietiekama informētība par pareizu atkritumu šķirošanu;

2) atkritumu konteineru nepietiekamība un nepieejamība;

3) elektrisko, lielgabariņa atkritumu šķirošanas poligons ir tālu, daudzi par to vispār nezina;

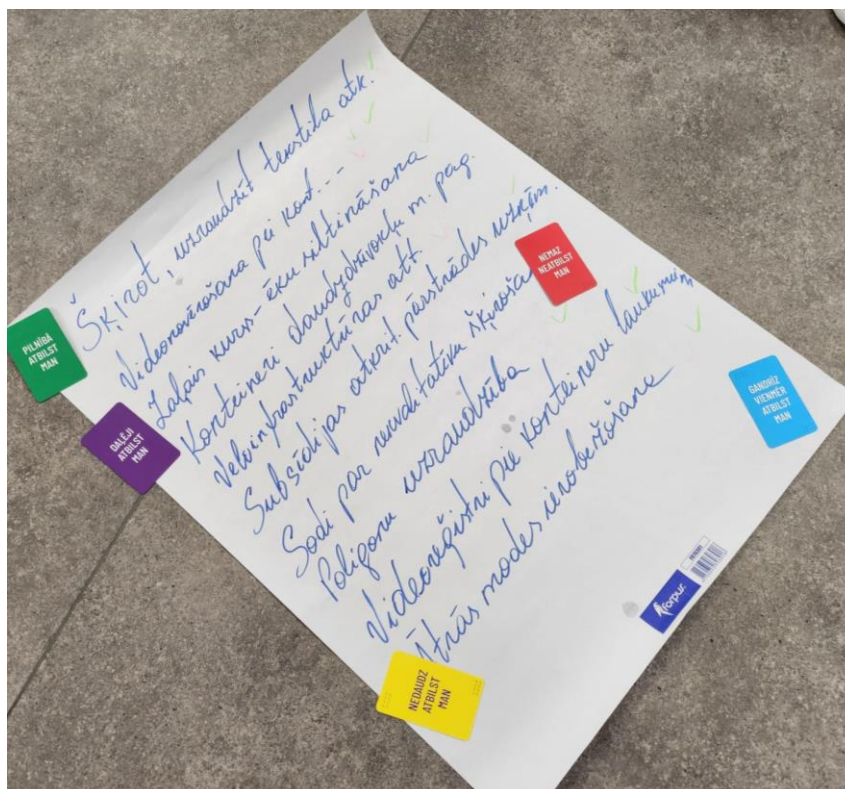
4) atkritumi tiek izmesti nepareizās vietās vai tiek sajaukti ar citiem atkritumu veidiem, kas apgrūtina šķirošanas procesu;

5) Daugavpilī neviens uzņēmums nepārstrādā šķirotos atkritumus.

Mūsu idejas apstiprinājās sarunā ar SIA "AADSO" pārstāvi. Viņš stāstīja, ka lielākā problēma ir atkritumu konteineru bojāšana un nelegāla atkritumu izmešana pie konteineru laukumiem. Daži cilvēki atved atkritumus, piemēram, mēbeles vai būvgružus, un atstāj tos pie atkritumu konteineriem, kas rada papildus izdevumus un citas problēmas gan uzņēmumam, gan pilsētas iedzīvotājiem. Šādas situācijas varētu tikt novērstas, uzstādot videonovērošanas kameras pie atkritumu laukumiem, kas palīdzētu identificēt pārkāpējus.

Idejas pārbaudei:

- Videonovērošanas kameru uzstādīšana pie atkritumu laukumiem ļautu efektīvāk uzraudzīt atkritumu izmešanas procesu un mazināt pārkāpumu skaitu.
  - Atdalītu un norobežotu atkritumu šķirošanas vietu izveide daudzdzīvokļu mājās novērstu nelegālu atkritumu izmešanu un uzlabotu atkritumu šķirošanas procesu.
  - Izglītojošas kampaņas un mācību materiāli iedzīvotājiem veicinātu atkritumu šķirošanas kultūru un palielinātu sabiedrības apziņu par videi draudzīgām praksēm.
- Diskusijā piedāvātās idejas

3. Idejas pārbaude/verifikācija (praktiskā daļa)

Piedalījāmie vairākos pasākumos, lai pārbaudītu mūsu idejas svarīgumu kopienā, tās dzīvotspēju saistībā ar atkritumu šķirošanu un/vai videonovērošanas kameru uzstādīšanu. Šie pasākumi sniedza vērtīgu informāciju un palīdzēja izvērtēt mūsu priekšlikumu efektivitāti.

3.1. Vides dienu pasākumi Daugavpils Valsts ģimnāzijā:

21. martā piedalījāmie Vides dienu pasākumā Daugavpils Valstspilsētas ģimnāzijā, kur viesojās Klimata un enerģētikas ministrs Kaspars Melnis. Direktores vietniece Signita Gabrāne vadīja atklāto stundu 11. klašu skolēniem. Šajā nodarbībā analizējām dažādus apgalvojumus par vides ilgtspēju Daugavpilī, minējām faktus, kas apliecina Daugavpils ilgtspējīgas attīstības stratēģijas mērķu īstenošanu transporta un mobilitātes, vides ilgtspējas, inovatīvas uzņēmējdarbības un citās jomās, kā arī izteicām priekšlikumus par to, kā mūsu pilsēta var kļūt zaļāka. Jaunieši uzklaušīja ministra komentārus un uzdeva jautājumus. Vērtīgāko atziņu izteica Jūlija: "Mazi soļi palīdz sasniegt lielus mērķus!" Mēs katrs varam rūpēties par vidi, neradot atkritumus.

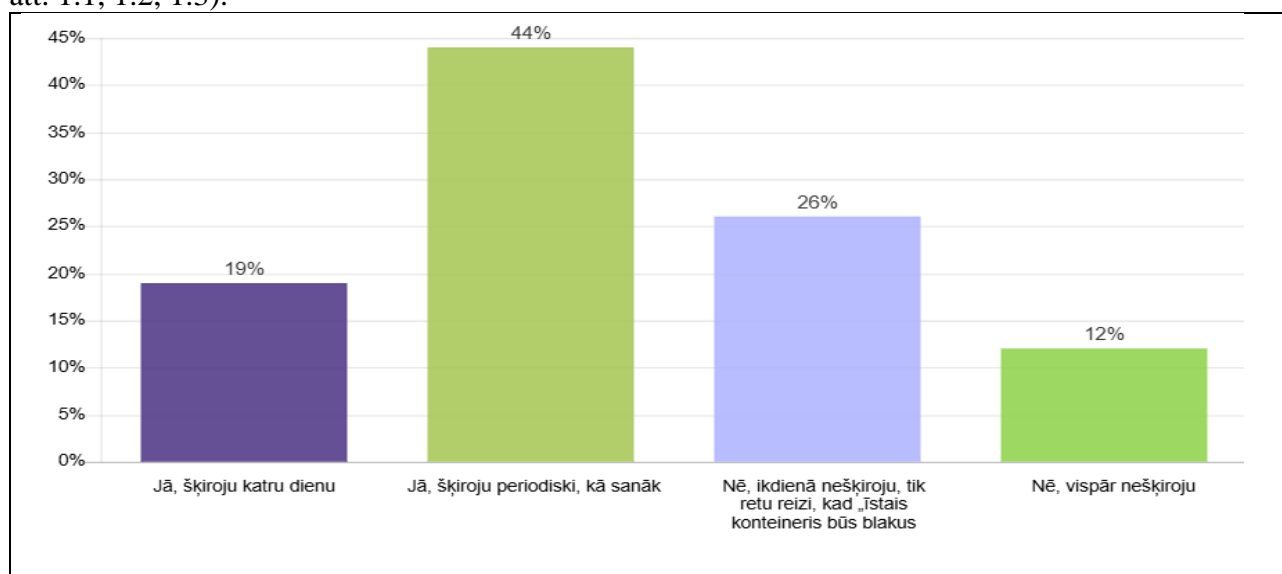
Pasākuma laikā mēs apspriedām arī pilsētas ilgtspējīgas attīstības jautājumus, tostarp sabiedrības iesaisti vides aizsardzībā un atkritumu samazināšanā. Šī diskusija mūs iedvesmoja par to, kā nelielas iniciatīvas, piemēram, videonovērošanas kameru uzstādīšana pie atkritumu konteineriem, var palīdzēt uzlabot pilsētas vides drošību un samazināt nelegālo atkritumu izmešanu. Pasākums palīdzēja mums apzināties, ka sabiedrības apziņas maiņa un uzraudzība ir būtiska, lai veicinātu efektīvāku atkritumu apsaimniekošanu.

Aprīlī ģimnāzijā viesojās biedrības "Latvijas Ilgtspējīgu iepirkumu asociācija" pārstāves, kuras Latvijas Vides aizsardzības fonda finansētā projekta "Dabai draugs - bērni un jaunieši kā nākotnes līderi, vides pārmaiņu veidotāji" ietvaros piedāvāja izlaušanās spēli, lai veicinātu jauniešu iesaisti ilgtspējas jautājumu risināšanā un videi draudzīgu paradumu ieviešanā. Bija informācija par Eiropas Zaļo kursu, aprites ekonomiku un ilgtspējīgu patēriņu. Šis pasākums palīdzēja iegūt dziļāku izpratni par ilgtspējīgu dzīvesveidu un videi draudzīgiem paradumiem, kas ir būtiski mūsu idejas īstenošanā.

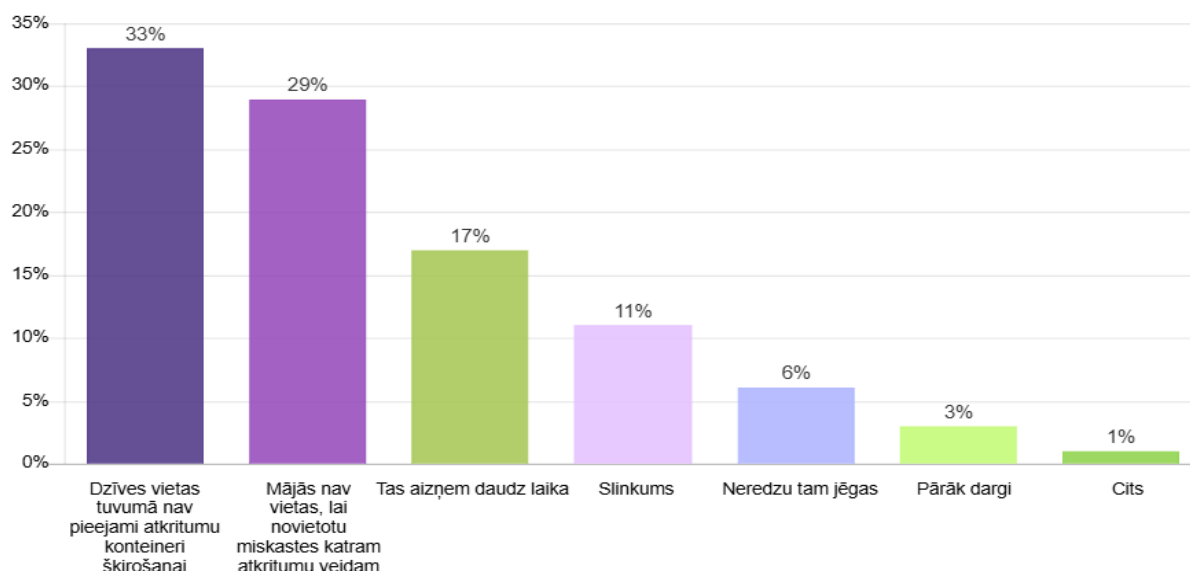
Mācību stundās mēs diskutējām par dažādiem vides jautājumiem, tostarp par to, kā uzlabot sabiedrības iesaisti ilgtspējīga dzīvesveida veidošanā. Viens no svarīgākajiem aspektiem, kas tika izcelts, bija uzraudzības un kontroles nozīme, lai veicinātu videi draudzīgu rīcību. Šī tēma tieši sasaistās ar mūsu ideju par videonovērošanas kameru uzstādīšanu pie atkritumu konteineriem, lai novērstu nelegālu atkritumu izmešanu. Pasākumu laikā iegūtās zināšanas par ilgtspējību un videi draudzīgiem paradumiem iedrošināja mūs vēl vairāk atbalstīt ideju par videokameru kā efektīva rīka ieviešanu, lai uzlabotu atkritumu apsaimniekošanu un veicinātu sabiedrības atbildību par vidi.

3.2. Daugavpils Valsts ģimnāzijas jauniešu un skolotāju aptaujas

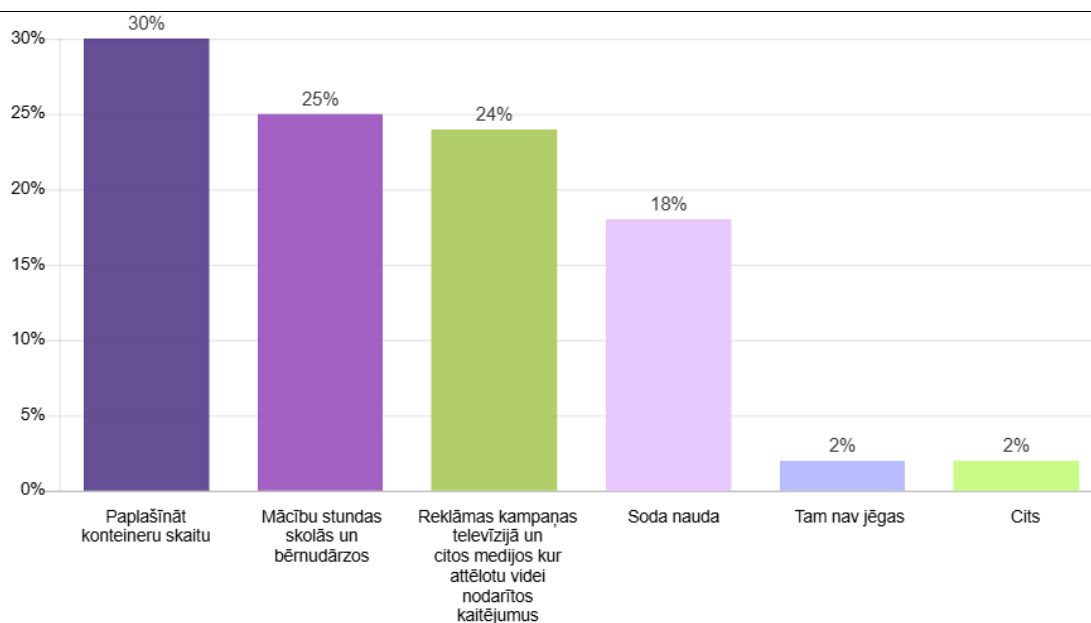
Lai noskaidrotu Daugavpils iedzīvotāju attieksmi pret atkritumu šķirošanu, informētību par šķirošanas iespējām un šķirošanas paradumiem, tika veiktas arī divas aptaujas. Jekaterina Mihailova noskaidroja mūsu skolas respondentu viedokli par šķirošanas paradumiem un to ietekmējošajiem faktoriem (skat. att. 1.1, 1.2, 1.3).

1.1. attēls. Vai Jūs ikdienā šķirojat sadzīves atkritumus? [N=157]

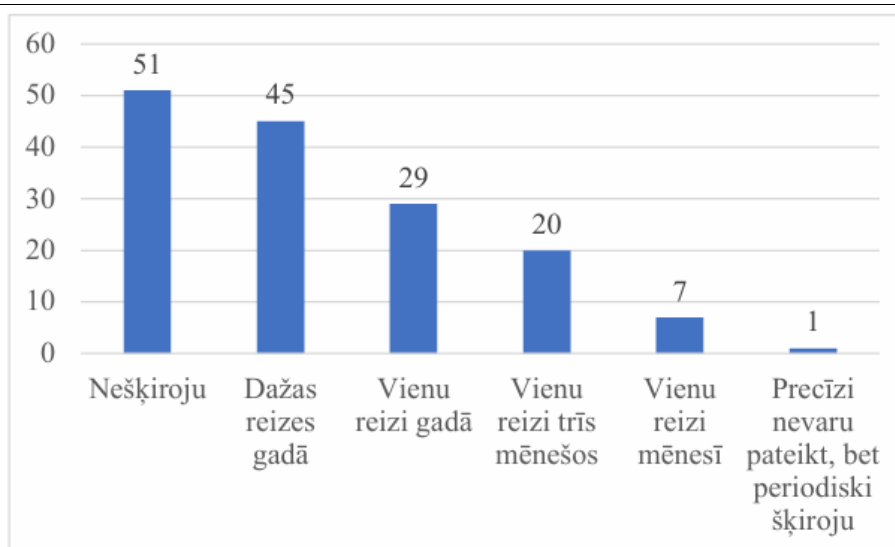

1.2. attēls. Kādi Jums ir šķēršļi atkritumu šķirošanā? [N=157] (vairākas atbildes iespējamas)

1.3. attēls. Kādas kampaņas, pēc Jūsu domām, varētu ieinteresēt iedzīvotājus vairāk pievērsties vides sakārtotības problēmām? [N=310] (vairākas atbildes iespējamas)

Otrajā aptaujā Alese Moiseja uzzināja Daugavpils Valsts ģimnāzijas saimes attieksmi par tekstila šķirošanu, jo tieši tekstila šķirošana ir jaunievedums Daugavpilī, un, pēc pirmās aptaujas rezultātiem, Daugavpils iedzīvotāji no visiem atkritumu veidiem vismazāk šķiro tieši tekstilu. Tās mērķis ir izpētīt Daugavpils iedzīvotāju tekstila atkritumu šķirošanas paradumus un iespējas (skat. att. 1.4, 1.5).

1.4 Cik bieži Jūs šķirojat tekstilu? [N=154]

1.5 Ja jūs nešķirojat tekstilu, miniet iemeslus, kāpēc? [N=75]

3.3. Saziņa ar ekspertiem:

11.a klases skolniece Jekaterina Mihailova veica interviju ar SIA “AADSO” pārstāvi, lai novērtētu, kādas tehnoloģijas varētu būt efektīvākas un ko varētu uzlabot atkritumu pārstrādes procesā. AADSO pārstāvis norādīja, ka iedzīvotāji bieži ziņo par to, ka pie konteineriem, kas pieder viņu daudzdzīvokļu mājām, piebrauc nezināmas automašīnas, izmet atkritumus un aizbrauc. Viņi uzsvēra, ka, ja blakus konteineriem būtu uzstādītas videonovērošanas kameras, šādas situācijas varētu fiksēt un ar automašīnas numura palīdzību identificēt pārkāpēja personību. *“Iedzīvotāji bieži ziņo par to, ka pie konteineriem, kas pieder viņu daudzdzīvokļu mājām, piebrauc nezināmas automašīnas, izmet atkritumus un aizbrauc. Ja blakus konteineriem būtu uzstādītas videonovērošanas kameras, šādas situācijas varētu fiksēt un ar mašīnas numura palīdzību identificēt pārkāpēja personību.”* Šīs rīcības būtu efektīvas, jo Latvijā pastāv naudas soda piemērošanas prakse par nepareizu atkritumu izmešanu, taču video novērošanas kameru nepietiekamības dēļ sodīšanas īstenošana ir iespējama tikai dažos gadījumos.

Šie pasākumi sniedza mums vērtīgu informāciju un palīdzēja izvērtēt mūsu ideju dzīvotspēju saistībā ar atkritumu šķirošanu un videonovērošanas kameru uzstādīšanu, kā arī veicināja mūsu iesaisti vides aizsardzības jautājumos. No sarunām izriet, ka atkritumu šķirošanas problēma ir aktuāla ne tikai Daugavpilī, bet lielā daļā Eiropas Savienības.

4. Idejas formulējums (analītiskā daļa)

Ar videonovērošanas vai cita digitāla rīka palīdzību pārraudzīt atkritumu šķirošanas laukumus un atkritumu izmešanas vietas, lai mazinātu pārkāpumu skaitu un veicinātu atbildīgu atkritumu šķirošanu.

Stipras puses:

- Videonovērošanas kameru uzstādīšana pie atkritumu laukumiem veicinātu cilvēku atbildību.
- Videonovērošanas kameru uzstādīšana pie atkritumu laukumiem ļautu samazināt nelegālu atkritumu izmešanu un novērstu konteineru bojāšanu.
- Atdalītas atkritumu šķirošanas vietas uzlabotu piekļuvi atkritumu konteineriem un novērstu šķirošanas procesu traucējumus.
- Izglītojošas kampaņas veicinātu sabiedrības izpratni par atkritumu šķirošanu un aprites ekonomikas nozīmi, kā arī skaidrotu novērošanas nepieciešamību.

Kritiskās puses:

- Videonovērošanas kameras varētu radīt privātuma problēmas, un iedzīvotājiem varētu rasties bažas par to uzraudzību.
- Augstas izmaksas kameru uzstādīšanai un uzturēšanai.
- Nepieciešamība pēc sabiedrības izglītošanas, jo pat ar kamerām ir jānodrošina izpratne par šķirošanas procesiem.
- Dotā ideja vairāk ir pašvaldības kompetencē, taču ES līmenī varētu rosināt likumdošanu par privātuma ierobežošanu noteiktos gadījumos.

Dažas fotogrāfijas no DVĢ mājas darba veidošanas laikā organizētajiem pasākumiem

Diskusija par ideju, ko piedāvāt politiķiem

Diskusija par ideju, ko piedāvāt politiķiem

Atklātā stunda ar LR Klimata un enerģētikas ministru Kaspars Melnis

Atklātā stunda ar LR Klimata un enerģētikas ministru Kaspars Melnis

Pasākums ar biedrību "Latvijas Ilgtspējīgu iepirkumu asociācija"

Pasākums ar biedrību "Latvijas Ilgtspējīgu iepirkumu asociācija"

Informāciju apkopojā: Jekaterīna Mihailova, Agnese Pudnieka, Sintika Ričika

Mums palīdzēja EPV koordinatore Daugavpils Valsts ģimnāzijā skolotāja Signita Gabrāne